

УДК 37.014+316.42

Зінченко Віктор Вікторович

доктор філософських наук, професор,
головний науковий співробітник Інституту вищої освіти
Національна академія педагогічних наук України,
професор Інституту суспільства
Київський університету імені Бориса Грінченка, м. Київ
zinchenko@kiev.com.ua

СОЦІОСИСТЕМНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ТЕНДЕНЦІЇ, НАСЛІДКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Стаття присвячена фундаментальним проблемам і ціннісним стратегіям освіти в руслі системного підходу. Така інтеграція знань і підходів повинна здійснюватися, перш за все, філософією (орієнтованою на контекст суспільного розвитку філософією освіти – соціальною філософією освіти) на рівні онтологічних і методологічних уявлень і понять.

Ключові слова: глобалізація освіти; інтернаціоналізація освіти; університет; зближення народів; вища школа; політичне домінування; демократія; критичне мислення; інтегральність особистості.

В умовах небувалого ускладнення відносин у глобалізованому інформаційному суспільстві часто ототожнюють такі поняття, як *інтернаціоналізація* і *глобалізація* (у тому числі й щодо вищої школи). У контексті проблеми, яка розглядається в статті, **інтернаціоналізація освіти** означає *вільний академічний обмін викладачами і студентами між вузами різних країн, а також створення єдиних спеціальних навчальних програм, а глобалізація – це універсалізація навчального планування, що здійснюється за рахунок попиту певного типу фахівця на глобальних ринках праці*. На з кінця ХХ- початку ХХІ століття соціокультурний розвиток визначив закріплення складної та суперечливої тенденції, що дістала назву *глобалізація*.

Глобалізація – явище дуально-трансформаційне, оскільки ще з початку свого виникнення перебуває у стані т.зв. «динамічної рівноваги» [18,64], тобто постійно супроводжується рівноцінними і рівно вагомими явищами – еволюції, прогресу і революції (соціальної, економіко-виробничої, політико-правової, науково-технічної, політико-правової, державно-ідеологічної тощо) з одного боку і регресу, деволуції – з іншого. Однак, саме революція (революційні трансформації

світового рівня) є і умовою, і діалектичним станом глобалізації. Тому цей процес (глобалізація) відбувається одночасно як у формах інтеграції, уніфікації, інтернаціоналізації, експансії, так і – регіоналізації, деглобалізації, альтерглобалізації тощо. За останні 10-15 років глобалізація значно посилила вплив на трансформацію національних систем вищої освіти. Глобалізація є найфундаментальнішим викликом, з яким зіткнулася вища школа за всю понад тисячолітню історію існування [12,3].

Для сучасної наукової думки, суспільствознавчої і соціально-філософської, економічної і політичної та управлінської теорій, інтеграція розвинених суспільств у сучасній «*неокапіталістичній*» (або «*неоіндустріальній*», «*постіндустріальній*», «*пізньокапіталістичній*» за іншою термінологією) фазі їхнього розвитку є об'єктом спеціальних досліджень того, яким чином сучасним розвиненим державам вдається інституалізувати і контролювати соціально-економічні і політичні взаємини. Це перш за все – аналіз глобальних інституційних, світоглядних і суспільних трансформацій, функціонування ідеології, системи освіти і засобів масової комунікації, методів обмеження соціальної боротьби рамками формалізованої суспільної системи, і передусім у межах розвитку наявних суспільних інститутів та, зокрема, контролю за ринком. Сучасна наука констатує наявність у сучасному суспільстві чужорідних людині соціальних станів і сил, які не тільки не вдалося ослабити, але більше того – сьогодні людина і людство потрапили у такі жорсткі залежності і небезпеки, які не просто загрожують перетворити їх у об'єкт непідвладних їм соціальних відносин, але і ставлять під загрозу у глобальних масштабах самі основи людського життя [20]. Ці проблеми можуть бути вирішені лише у світовому масштабі.

Сьогоднішньому світу притаманний значний ступінь *інтегрованості* та *інтернаціоналізації*. Національні економіки, міжсуспільні зв'язки, міждержавні відносини поступово стають все більш інтегрованими. Відбулося свого роду «стиснення» світового простору, який вимагає нових форм взаємовідносин [19,61].

Реальність полягає у тому, що глобалізація являє собою об'єктивне та

абсолютно невідворотне явище сучасності, яке можна уповільнити засобами економічної політики (що і відбувається у ряді випадків), але не можна зупинити або «відмінити», оскільки це імперативна вимога сучасного суспільства та науково-технічного прогресу. Відтак актуальним є з'ясування тенденцій розвитку вищої освіти в умовах культурної глобалізації, її наслідків та спроби розмежувати поняття глобалізації й інтеграції щодо вищої школи.

Те, що вища школа завжди була *інтернаціональним інститутом*, не викликає сумнівів, але в історії її існування умовно можна виділити 4 основні етапи.

Перший етап охоплює період розвитку перших європейських університетів з епохи середньовіччя й Відродження до XVIII ст. Слід зазначити, що в цей період за рівнем культурного розвитку та вищої освіти Україна перебувала в загальноєвропейському середовищі. Поширенню ренесансної культури в українських землях сприяв насамперед розвиток освіти. Наприкінці XV–XVI ст. помітно зростає прошарок українців, що здобули освіту в кращих західноєвропейських університетах – Краківському, Празькому, Болонському тощо. Досить часто вихідці з України були провідниками загальноєвропейського ренесансу. Перші вищі навчальні заклади в Україні – Острозька та Києво-Могилянська академії за навчальними планами були схожі на провідні західноєвропейські університети [14, 197-206]. Тому тепер, коли йдеться про входження нашої держави до європейського культурно-освітнього простору, деякі автори [10,4], наголошують на поверненні України саме до цього простору.

Другий етап вчені визначають між другою половиною XVIII ст. і початком Другої світової війни. У цей період розвинені країни експортують принципи побудови своїх освітніх систем у менш розвинені країни. Під час інтернаціоналізації на цьому етапі наростає міжнародний обмін науковими знаннями, збільшується міжнародна мобільність студентів і викладачів.

Третій етап тривав з часу закінчення Другої світової війни до початку 90-х років минулого століття. Розпад колоніальної системи сприяв значному збільшенню міжнародної мобільності студентів із колишніх колоній. Цей період

характеризується залученням вузів у могутній рух освітньої експансії й демократизації освітніх можливостей.

Сьогодні ми говоримо про *четвертий*, якісно новий етап інтернаціоналізації вищої школи та її глобалізації, за якого масове поширення освіти розглядається як гарантія конкурентоспроможності держави в новій глобальній економіці.

Глобалізація прямо стосується університетів, адже робить особливо актуальним завданням поширення національних культур, сприяє стандартизації навчання (під впливом сучасних інформаційних технологій і появи глобальних дослідницьких мереж), а також обмежує бюджетні можливості розвинених країн, від яких залежить більша частина фінансування університетської освіти [П.Скотт – 12,3-4]. Тому на університети чекає робота з адаптування до вимог епохи глобалізації.

Подібну до цієї точку зору висловлює Д.Деланті. Він підкреслює, що з огляду на зміни в суспільстві, культурі й знаннях сучасний університет повинен так само змінитися, знайти себе в нових реаліях, щоб гарантувати свою «конвертованість» [4]. Однак на відміну від П.Скотта стверджує, що на рубежі ХХ–ХХІ ст. університет уже став глобальною установою, зайнятою в тристоронніх відносинах із урядовими й багатонаціональними корпораціями. П. Скотт і Д. Деланті розглядають глобалізацію як чинник упровадження в університети елементів ринкової економіки, що сьогодні змінює і національні, і світову системи вищої освіти.

А інтернаціоналізація, на їхню думку, припускає існування світу, що складається з національних держав, на основі чого складаються чіткі геополітичні кордони, через які може здійснюватися традиційна діяльність з інтернаціоналізації освіти (набір та переміщення студентів, обмін викладачами, співпраця університетів, спільна дослідницька робота). Інтернаціоналізація постає як побудова взаємозв'язків між двома або більшою кількістю країн, пов'язаних спільною метою, наприклад, формуванням єдиного освітнього простору, що й закріплено Болонською конвенцією, підписаною в липні 1999 року. А процес глобалізації загалом розглядається як стандартизація, економічна інтеграція і

крос-культурна проникність. Інтернаціоналізація характеризується передусім високим рівнем мобільності студентів, що підтверджено даними ЮНЕСКО, згідно з якими за останні 25 років він зріс на 300%. На думку експертів, у 2010 році кількість студентів, які навчаються за кордоном, становила 2,8 млн. осіб, а до 2025-го – 4,9 млн. Глобалізація ж пов'язана насамперед із загостренням конкуренції між традиційними вузами.

Отже, спробуємо узагальнити головні концептуальні погляди: інтернаціоналізація в галузі вищої освіти веде до інтеграції окремих вузів і освітніх систем, а глобалізація, у свою чергу, – до їхньої конкуренції.

Університет стає головним соціальним інститутом сучасного суспільства. Як елітний вищий навчальний заклад, він останнім часом перебрав на себе велику кількість нових функцій: 1) організація та проведення спільних міжнародних фундаментальних наукових досліджень; 2) забезпечення потреб суспільства у висококваліфікованих кадрах; 3) розвиток загальної освіти.

То чи зможе вища освіта в добу світової глобалізації бути конкурентоспроможною й водночас залишитися провідним центром накопичення та передачі знань в інтересах нації чи їй на зміну придуть молоді енергійні освітні провайдери? Пошук відповіді на це складне запитання сьогодення не може не хвилювати науково-педагогічну спільноту.

Екс-міністр освіти і науки України, академік НАНУ В. Кремень пов'язує глобалізацію вищої освіти зі «вступом людства на перетині тисячоліть до нового типу цивілізації, опануванням нового способу мислення й різновидом прогресу» [8]. Найпріоритетнішими галузями в ХХІ ст., на думку вченого, будуть «наука як сфера, що продукує нові знання, та освіта, як сфера, що олюднює знання». При цьому він застерігає від можливого лише декларативного характеру пріоритетності освіти, пов'язаного з численними викликами глобалізації, а саме загостренням конкуренції між традиційними вузами та молодими освітніми провайдерами (розповсюджувачами навчальних програм, тренінговими та телекомунікаційними компаніями, котрі пропонують свої дистанційні програми). На думку академіка, тільки країна, спроможна в умовах глобалізованого світу

примножити свою інтелектуальну власність, сферу знань як субстанцію виробництва, зможе претендувати на гідне місце в світовій спільноті, бути конкурентоспроможною.

Стосовно прогнозів, то, культурна глобалізація вищої освіти в Україні пов'язана насамперед із процесом розбудови інноваційно-знаннєвого суспільства [1]. Складність цього процесу обумовлена таким істотним фактом, що тривалий час Україну було включено до тоталітарної системи, внаслідок чого ні її економіка, ні соціальна й культурна сфери не могли розвиватися вільно та самостійно. Але за 15 років незалежності «в суспільстві на місце ідеологізованих за радянських часів способів поведінки прийшли індивідуалізм західного характеру, культ споживання, прагматизм, гола раціональність, моральна пластичність» [1, 63].

Заслуговують на увагу погляди російських авторів Г. Коліна [7] і Г. Макбурні [9], які пов'язують глобалізацію передусім із формуванням освітньої нерівності. Неоднаковий доступ до знань, інформаційних технологій і мов міжнародного спілкування становить одну з головних причин появи нерівності в питаннях освіти. Характерною рисою такого «розколотого» освітнього простору є розрив в економічній структурі світу між групою розвинених держав, які становлять «золотий мільярд» (країни Західної Європи, США та Канада – близько 20% всього населення планети), й рештою країн. У багатьох країнах Азії, Африки та Латинської Америки спостерігаються неграмотність серед дітей і дорослих, високий коефіцієнт смертності, дуже обмежений доступ до інформаційних технологій, що відкидає молодь цих країн на периферію освіти.

Глобалізація насамперед пов'язана з англо-американською моделлю світоустрою, експансією євроатлантичних культурних цінностей і прийняттям саме цих цінностей вищою школою.

К.Поппер, автор всесвітньо відомої праці «Відкрите суспільство та його вороги», зауважував, що «розум, як і наука, розвивається шляхом взаємної критики» [11, 245]. **Критичне мислення** формує насамперед творчий підхід до будь-якої діяльності людини, а сама творчість за Поппером спонукає до

демократичних основ людського спілкування. «Ми, – пише він, – передусім не повинні завдати шкоди – це слід визнати за основу освітянської діяльності. Дай молодим те, в чому вони відчують нагальну потребу, щоб стати незалежними від нас і спроможними робити свій вибір» [11,300]. Допомогти молодим зробити «свій вибір» на користь установа нового світового устрою, заснованого на демократії і свободі, на думку Г. Кіссінджера – колишнього держсекретаря адміністрації президента США Р. Ніксона, повинні Сполучені Штати. «Головне завдання Америки – в перетворенні своєї могутності на моральний консенсус, у впровадженні, а не нав'язуванні своїх цінностей, у створенні умов, за яких ці цінності прийняв би весь сучасний світ, котрий, на перший погляд, протистоїть цьому, але на ділі дуже потребує освіченого керівництва» [6, 326]. Найвідоміший «співець новочасного лібералізму» Ф.Фукуяма наголошує, що скористатися успіхами глобалізації та перевагами ліберальної демократії зможуть лише сучасні розвинені країни. Найголовнішою умовою належного функціонування ліберальної демократії, на переконання Ф.Фукуяма, є специфіка культури. «Американська культура в період свого становлення була значною мірою сформована сектантським протестантизмом. Сектантський протестантизм зміцнив як американський індивідуалізм, так і те, що Алексис де Токвіль назвав американським «мистецтвом асоціації», тобто схильність суспільства самостійно організовуватись у величезну кількість добровільних асоціацій і спільнот» [15,19]. Як стверджує Ф.Фукуяма, лібералізм не є панацеєю, і потрібен певний набір соціокультурних характеристик, щоб він «запрацював» на благо людей, а саме: культура глибокого індивідуалізму, яка в підсумку веде до нововведень, інновацій; високій ступінь самоорганізації членів суспільства, раціональний тип мислення, плюралізм, толерантність, «вбудовані в офіційні інститути, радше ведуть до культурної розмаїтості» [15,19]. Справді, в Сполучених Штатах спостерігається практично цілковита відсутність традиційної культури. За словами А.Грамші, проблема створення культурної рівноваги розв'язується «шляхом злиття в єдину національну культуру різних типів культур, завезених в Америку іммігрантами різних національностей» [3,178].

Наголос на культурних особливостях також робить автор відомої книжки ХХ ст. «Зіткнення цивілізацій» С.Хантінгтон [16]. Учений підкреслює, що нині, в епоху глобалізації, держави і народи керуються цінностями й способом думок, прийнятими в їхніх власних культурах. Представники різних культур фундаментально різні у своєму світогляді.

Однак саме американська культура з її раціональністю і гедоністичним ставленням до життя, яка насаджується за допомогою сучасних засобів телекомунікацій, дістала нині широке поширення по всьому світові. Так, 70% усіх сайтів «всесвітньої павутини» знаходиться в Америці, а англійська мова є найпоширенішою для спілкування в Інтернеті. Сам по собі культурно «нейтральний» Інтернет забезпечує швидкий, прямий і неформальний зв'язок, створює тісніше глобальне інформаційне середовище, в якому ще важче перешкоджати поширенню американської масової культури. За словами одного зі стратегів американської світової гегемонії З. Бжезінського, Америка стала «джерелом культурної спокуси», яка «поширюється не за рахунок нав'язування, а за рахунок наслідування, це є свідченням того, що масам подобається ця культурна революція» [2,237].

Цінності, на основі яких здійснюється глобалізація, хоча й універсальні, проте абстрактні. Ринкова економіка, раціональність, демократія, соціально-правова держава, освітні цінності різні в різних країнах. Їх реалізація залежатиме від культури і традицій суспільства.

Прогресуюча культурна глобалізація робить виклик усій системі вищої освіти. Останніми роками вища освіта дедалі частіше розглядається як товар і її комерціалізація виходить на рівень світового ринку. Навіть затятий прихильник теорії відкритого суспільства Дж.Сорос піддав критиці таку тенденцію, зауваживши, що грошові цінності узурпували роль істинних цінностей, а ринки стали панувати в таких сферах суспільного життя, де їм не має бути місця (мистецтво, педагогіка, наука, політика тощо) [13].

Ще песимістичніше висловлюється західноєвропейський політолог освіти Е.Грін, наголошуючи, що в «постнаціональну добу» система національної освіти

стає «мертвою, анахронічною, недоречною, раптом втрачає свій сенс» [5,275].

Тож процеси комерціалізації освіти можуть призвести до незворотної трансформації самого феномена освітнього процесу, сформованого протягом тисячолітньої історії існування університетської освіти.

Особливу загрозу для національних систем вищої освіти становить поява освітніх провайдерів. В економічно слаборозвинених країнах ця тенденція збільшує «відтік інтелекту» за кордон. Найталановитіша молодь може бути селекціонована ще в період навчання, з наступним запрошенням продовжити освіту в країні походження провайдера. У результаті потоки імміграції здібної молоді збільшуватимуться.

Потенціал освітніх провайдерів зростає в міру глобалізації, яка об'єктивно прискорюється діями Європейського центру з питань вищої освіти ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейської комісії та інших міжнародних європейських організацій. Яскравим свідченням цього є Болонський процес. Тож, на нашу думку, усім країнам – його учасникам треба ще раз серйозно задуматися про можливість розширення експорту освітніх послуг, зокрема й за допомогою освітніх провайдерів, про співвідношення традиційних і нетрадиційних форм освіти, конкурентоспроможність національної освіти.

Можна стверджувати, що культурна глобалізація вищої освіти є нерівномірним, суперечливим і складним явищем. Попри величезну кількість думок стосовно цього складного феномена, очевидним є факт, що глобалізація вищої освіти веде до якісно іншого утворення – «космополітичного» університету, побудованого на культурних цінностях західного світу. Тому скористатися перевагами цього процесу зможуть далеко не всі, а лише країни євроатлантичної цивілізації з певним набором соціокультурних характеристик.

Для країн, що не вписуються в цю модель, зокрема й для України, культурна глобалізація вищої школи матиме, ймовірно, такі наслідки:

- популяризація глобальних мультикультурних цінностей;
- посилення світового домінування євроатлантичної культури;
- поява зарубіжних освітніх провайдерів на територіях національних держав;

– втрата національної культури та ідентичності.

Глобалізація як єдність економічних, політичних і культурних процесів зближує економічний розвиток країн, але не ліквідує розрив між бідними та багатими країнами. Вона, роблячи світовий ринок товарів і послуг єдиним, руйнує традиційні способи життя. Завдяки поширенню в світі демократичних цінностей тоталітарні режими відступають, але при цьому відбувається нав'язування політичного домінування наддержав [17,78]. Автор констатує, що культурний розвиток суспільства супроводжувався переважно руйнуванням старих норм, традицій, звичаїв, а не їх залученням до нових соціокультурних умов.

Отже, під час глобалізації простежується тенденція зближення народів у культурному плані, що сприяє утвердженню культурної одноманітності, тоді як багатоманітність відступає на задній план. Отже, можна спрогнозувати, що реакція освіти на глобалізацію полягатиме в зміцненні інтегральності особистості за збереження й розвитку її особливостей і конкурентоспроможності, а також в орієнтації на сучасну економіку, нові кваліфікації і технології за збереження традиційних і створення сучасних національних особливостей.

Наслідки суспільно-економічної глобалізації – поглиблення інтеграційних процесів, зростання ступеню інтернаціоналізації суспільних і господарських систем, все більш тісний взаємозв'язок і взаємозалежність окремих суспільств, держав, національних економік та їх перетворення у єдиний світовий економічний простір – на сьогоднішній день є найважливішими факторами розвитку світової економіки і суспільно-державних систем. Глобалізація у цьому контексті перш за все виявляється у вільному, нічим не обмеженому переміщенні ідей, капіталу, товарів і грошей з країни в країну. Найбільше просування відбулося у сфері фінансів: вже зараз виникла і набула гігантського впливу на все життя світу глобальна фінансова система. Швидко змінюється і культурне життя людей практично на всій планеті. Сучасні засоби телекомунікації та мас-медійні мережі дозволяють нестримно розповсюджувати по всьому світу різноманітні ігри, музику, літературу, кінопродукцію та багато іншого. Такий вплив на культуру окремих країн може мати небажані наслідки, коли їхні традиційні культурні

цінності опиняються під загрозою. Питання про можливість зіткнення цивілізацій і його наслідки, яке виникло сьогодні, отримає свою відповідь лише на протязі XXI століття. Проте вже ясно, що в принципі воно не може бути вирішеним силою. Не може це вирішуватися і шляхом нав'язування однією цивілізацією своїх цінностей іншій. Шлях до виходу з наростаючої загрози в іншому – у визнанні рівноцінності і самодостатності різних цивілізацій, світоглядних і господарсько-економічних моделей, у відмові від їх поділу на вищі і нижчі, в готовності поважати і визнавати чужі права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанова Н. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. – К.: Арістей, 2005. – 104 с.
2. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство. – М.: Международные отношения, 2004. – 288 с.
3. Грамши А. Искусство и политика: В 2-х т. Т. 1. – М.: Искусство, 1991. – 432 с.
4. Деланти Д. Новые модели университетов // <http://socio.tamp.ru/1.htm>
5. Квак М. Національна держава, глобалізація та університет як модерний заклад // Ідея Університету: Антологія. – Львів: Літопис, 2002. – С. 267–291.
6. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? – М.: Ладомир, 2002. – 352 с.
7. Колин Г. Глобальные проблемы информатизации общества: информационное неравенство // ВВШ «Alma Mater». – 2000. – № 6. – С. 27–30.
8. Кремень В. Філософія освіти XXI ст. // Персонал. – 2003. – № 1. – С. 8.
9. Макбурни Г. Глобализация как политическая парадигма высшего образования сегодня // Высшее образование сегодня. – 2001. – № 1. – С. 46–55.
10. Михальченко Н., Андрущенко В. Беловежье. Л. Кравчук. Украина 1991–1995. – К.: Укр. центр духовной культуры, 1996. – 512 с.
11. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Т. 1. – К.: Основи, 1994. – 444 с.
12. Скотт П. Глобализация и университет // ВВШ «Alma Mater». – 2000. – № 4. – С. 3–8.
13. Сорос Дж. Кризис глобального капитализма. – К.: Основи, 1999. – 259 с.
14. Тюрменко І., Горбула О. Культурологія: теорія та історія культури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 368 с.
15. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.
16. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
17. Sintschenko V.V. Ethik Weltbild, Moderne Wirtschaft und die Aufgabe der Politik // Nauka i Studia. – NR 19 (87) 2013. – 110 s. – S.76-84.
18. Sintschenko V.V. Weltgesellschaft: postimperialismus und die aufteilung der welt // Aktualne problemy nowoczesnych nauk. – 2013. – Volume 15. - Przemysł: Nauka i studia. - S.63-71.
19. Stiglitz J.E. Globalization and Its Discontents. – NY: W.W.Norton & Company, 2003. – 304 p.
20. Stokes P. «A Global Education Market? Global Businesses Building Local Markets», Eduventures.com White Paper, May, 2010, available at http://www.eduventures.com/research/intl_resources.cfm.

Стаття надійшла до редакції 4.04.2015

СОЦИОСИСТЕМНАЯ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕНДЕНЦИИ, ПОСЛЕДСТВИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Зинченко Виктор Викторович

доктор философских наук, профессор,
главный научный сотрудник Института высшего образования
Национальная академия педагогических наук Украины;
профессор Института общества
Киевский университет имени Б.Гринченко;
профессор кафедры менеджмента и инновационных технологий
социокультурной деятельности
Национальный педагогический университета им. М.П.Драгоманова, г.Киев
zinchenko@kiev.com.ua

Аннотация. Статья посвящена фундаментальным проблемам и ценностным стратегиям образования, в русле системного подхода. Такая интеграция знаний и подходов должна осуществляться, прежде всего, философией (ориентированной на контекст общественного развития философией образования – социальной философией образования) на уровне онтологических и методологических представлений и понятий.

Ключевые слова: глобализация образования; интернационализация образования; университет; сближения народов; высшая школа; политическое доминирование; демократия; критическое мышление; интегральность личности.

SOCIOSYSTEM OF THE GLOBALIZATION OF HIGHER EDUCATION: TRENDS, CONSEQUENCES AND PROSPECTS

Viktor V. Zinchenko

Doctor of Philosophical Sciences, professor,
principal research scientist of the Institute of Higher Education
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine;
professor of Institute of Society of the Borys Grinchenko Kiev University;
professor of the department of management and innovative technologies
of social and cultural activities of the National Pedagogical Dragomanov University

Abstract. The article is devoted fundamental problems and values strategies of education in the river-bed of system approach. Such integration of knowledge and approaches should be carried out, first of all, by philosophy (focused on a context of social development by education philosophy – social philosophy of education) at level of ontologic and methodological representations and concepts.

Key words: globalization of education; internationalization of education; the University; the rapprochement of peoples; graduate school; political dominance; democracy; critical thinking; integrity of personality.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Balabanova N. The knowledge society and innovation: path to the future of Ukraine. – K.: Aristeus, 2005. – 104 p. (in Ukrainian).
2. Brzezinski Z. Choice. Global Domination or Global Leadership. - M.: International relations, 2004. - 288 p. (in Russian).
3. Gramsci A. Art and politics: In 2 t. T. 1. - M.: Art, 1991. - 432 p. (in Russian).
4. Delanty D. new models of universities// <http://socio.tamp.ru/1.htm>(in Russian).
5. Kwak M. National state, globalization and the University as a modern institution // the Idea of the University: an anthology. – Lviv: Litopys, 2002. – P. 267-291. (in Ukrainian).
6. Kissinger G. Does America Need a Foreign Policy? - M.: Ladomir, 2002. - 352 p. (in Russian).
7. Colin H. Global problems of information society: digital divide // VVSH «Alma Mater». - 2000. - № 6. - P. 27-30. (in Russian).
8. Kremen V. Philosophy of Education XXI century// Personal. - 2003. - № 1. - P. 8. (in Ukrainian).
9. Makburni G. Globalization as a political paradigm of higher education today // Higher education today. - 2001. - № 1. - S. 46-55. (in Russian).
10. Mihalchenko N., Andrushchenko V. Belovezhskaya Pushcha. Kravchuk. Ukraine 1991-1995. - K.: Ukr. Center of Spiritual Culture, 1996. - 512 p. (in Russian).
11. Popper K. The open society and its enemies. Vol. 1. – K.: Foundations, 1994. – 444 p. (in Ukrainian).
12. Scott P. Globalization and the University // «Alma Mater». - 2000. - № 4. - P. 3-8. (in Russian).
13. Soros G. The crisis of global capitalism. - K.: Fundamentals, 1999. - 259 p. (in Russian).
14. Turenko I., Harbula A. Culturology: theory and history of culture. – Kyiv: Center of educational literature, 2004. – 368 p. (in Ukrainian).
15. Fukuyama F. The Big crunch. Human nature and social recovery. – Lviv: Kalwaria, 2005. – 380 p. (in Ukrainian).
16. Huntington S. The Clash of Civilizations. - M.: Publishing «ACT», 2003. - 603 p. (in Russian).
17. Sintschenko V.V. Ethik Weltbild, Moderne Wirtschaft und die Aufgabe der Politik// Nauka i Studia. – NR 19 (87) 2013. – S.76-84.
18. Sintschenko V.V. Weltgesellschaft: postimperialismus und die aufteilung der welt //Aktualne problemy nowoczesnych nauk. – 2013. – Volume 15. - Przemysł: Nauka i studia. - S.63-71.
19. Stiglitz J.E. Globalization and Its Discontents.– NY: W.W.Norton & Company,2003.–304 p.
20. Stokes P. «A Global Education Market? Global Businesses Building Local Markets», Eduventures. com White Paper, May, 2010, available at // http://www.eduventures.com/research/intl_resources.cfm.